

Museu d'Història de Barcelona, memòria de l'any 2016

Espais patrimonials

Al llarg de l'any 2016 s'han completat diversos projectes del Museu d'Història de Barcelona. Entre ells cal posar de relleu l'**obertura al públic de l'espai MUHBA Vil-la Joana** el mes de juny, que constitueix l'espai dels relats literaris del Museu, amb l'aposta per un nou model de museu i casa literària alhora, on l'exposició permanent es combina amb activitats de diferent tipus.

MUHBA Vil-la Joana era un mas antic situat al districte de Sarrià-Sant Gervasi, al barri de Vallvidrera, que s'ha convertit en la **Casa Verdaguer de la Literatura de Barcelona**. Estructura d'un espai que posa de relleu i reivindica el valor de la paraula a partir de la figura de Verdaguer, qui va morir en aquest mateix edifici, però també del centre d'educació especial que posteriorment hi va establir l'Ajuntament de Barcelona.

Dins del **paper del Museu com a mirall i portal de la ciutat**, es proposa una mirada global i alhora una perspectiva específica sobre Barcelona, com la que s'ha dut a terme en els espais del MUHBA radicats en els altres districtes de la ciutat, organitzada en quatre parts: 'Casa', 'Literatura', 'Verdaguer', 'Barcelona'. Tanmateix, el component expositiu és tan sols un dels que conformen un nou model museístic com és l'assajat a Vil-la Joana, articulats en tres parts: Espai de trobada, sempre obert i amb un entorn acollidor; Espai expositiu, dedicat a la mostra estable, però també fàcil d'anar variant; i Espai de diàleg i recerca, dedicat als formats orals i d'estudi.

En aquest recinte s'han organitzat tot un seguit d'activitats que giren al voltant de la literatura: entre elles, el concert de música **Somniant l'Atlàntida**, l'espectacle literari **Paraules i sons**, el simposi internacional **Weltliteratur i literatura comparada** o el **VII Seminari Literatura i ciutat**. A més, el 28 d'octubre va tenir lloc en aquest edifici la reunió del **City History Museums and Research Network of Europe**, xarxa de museus liderada pel MUHBA i que serveix per repensar el paper que han de tenir els museus de ciutat així com per impulsar noves possibilitats per tal de renovar-los i d'apropar-los a la ciutadania.

En aquest sentit, el MUHBA va completant-se poc a poc com a **museu amb les sales esteses per la ciutat**, que és el model que estan adoptant la majoria de grans museus de ciutat d'Europa. Fins ara, els esforços s'han materialitzat en l'obertura recent d'altres espais patrimonials com són **MUHBA Oliva Artés**, **MUHBA Fabra i Coats**, **MUHBA Turó de la Rovira** o **MUHBA El Call**. El model impulsat s'ha dedicat a comprendre, des de la pluralitat de perspectives concretes dels diferents barris de la ciutat, un relat històric que les incorpori i assolixi així un caràcter global. L'objectiu ha consistit en **posar els barris de la perifèria al**

centre de la ciutat i alhora de portar centralitat cultural als barris, articulant patrimonis i promovent activitats en una actuació que estigui compartida amb el teixit social i cultural.

Continuant amb aquesta línia, es va reprendre la preparació de l'espai **MUHBA Casa de l'Aigua**, situat a Trinitat Vella, que vol entendre la història de la ciutat des de la perspectiva de la proveïment de l'aigua, i també s'ha treballat en la ideació dels continguts que han de guiar la remodelació de la **Casa Padellàs** per tal de que pugui convertir-se en la **Casa de la Història**. Aquest recinte ha de proporcionar un relat històric de conjunt de Barcelona, que manca des que en 1993 fou desmantellat, i ha de servir alhora com un espai actiu de recerca i de confluència ciutadana que també apunti cap a una reformulació de les pràctiques turístiques.

Museu en xarxa

El MUHBA és l'impulsor de la **City History Museums and Research Network of Europe**, que vol activar iniciatives comunes i consolidar els objectius plantejats a la **Declaració de Barcelona** dels museus d'història de ciutat a Europa. Amb aquesta finalitat, i en nom dels membres de la xarxa, el MUHBA va ser present a la darrera reunió del **Culture Forum d'Eurocities**, celebrada a Oulu (Finlàndia), per tal de concretar i impulsar el reconeixement de la configuració específica i de les funcions i potencialitats d'aquests museus de ciutat renovats en el marc de l'Any Europeu del Patrimoni Cultural, que ha de tenir lloc el 2018. No es tracta tan sols de poder disposar d'un camp d'actuació més clar per als museus de ciutat sinó de poder avançar en la construcció comuna d'una personalitat compartible d'Europa.

En l'àmbit de la cooperació internacional impulsada per l'Ajuntament de Barcelona, el MUHBA ha continuat la seva activa col·laboració per a la proposta museogràfica de la sala d'arquitectura i urbanisme del **Palacio del Segundo Cabo de l'Havana**. Fruit d'aquesta col·laboració ha destacat el projecte de coordinació i recerca **Havana-Barcelona**, on també han intervingut la Oficina del Historiador de la Ciudad de la Habana, Cooperación Internacional de la Ciudad de la Habana, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona. Alguns dels treballs realitzats consisteixen en l'assessorament de contingut, disseny i exportació del format de la guia urbana **Guia del Art Nouveau en la Habana**, basada a les guies urbana MUHBA i la direcció, contingut, textos i coordinació del vídeo de nom **L'Havana i Barcelona. Història de dues ciutats, 1779-1936**. Aquest vídeo no només ha resultat possible gràcies a la estreta col·laboració que hi ha hagut a dues bandes, sinó que tindrà la particularitat de que serà exhibit tant al MUHBA com a l'esmentat Palacio del Segundo Cabo de l'Havana.

El MUHBA també forma part d'**Espais Escrits. Xarxa del patrimoni literari català**, en relació a la figura i l'obra d'en Jacint Verdaguer i del projecte *Vil·la Joana. Casa Verdaguer de la Literatura*. També cal posar en relleu l'important paper dels **Amics i amigues del MUHBA** i del **Cercle del MUHBA**, dos pilars molt importants a l'hora d'impulsar i donar suport a les iniciatives del Museu. També cal esmentar la relació activa del Museu amb el Servei d'Arqueologia de Barcelona gràcies al Pla Barcino i amb el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes, com també la col·laboració amb els centres d'Estudis d'història local de Barcelona, la Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic, l'Arxiu Històric del Poblenou i la Fundació Museu historicosocial de la Maquinista Terrestre i Marítima i de la Macosa.

Ara mateix s'està treballant a fons en futurs projectes que, buscant la col·laboració amb altres entitats i institucions, aprofundeixen en la idea de dur a terme projectes de proximitat que ajudin a fer del museu un laboratori ciutadà i facilitin l'apropiació de la ciutat

per part de la gent. Entre aquests projectes es poden destacar: l'exposició **Barcelona Flashback**, on es vol explicar Barcelona d'una manera sintètica per tal d'explorar els pòsits del passat, fer una radiografia urbana del nostre temps i poder compartir-ho amb els més petits; **Barcelona, ciutat medieval (1249-1493)**, exposició que amplia el recorregut de l'exposició permanent fins l'inici de l'Edat Moderna i aprofita les restes d'un vaixell medieval per tal d'apropar-se a la vida de la Barcelona d'aquella època; **Dona, ciutat i treball**, projecte que té la intenció de servir com a eix de l'espai museístic i d'interpretació de la Fabra i Coats; o grups de treball sobre **Ferrocarril i capitalitat**, **Futbol i cohesió social** o **Habitar el segle XX** que insisteixen en aquesta aproximació plural i policèntrica al passat.

Usuaris i visitants

El Museu ha comptabilitzat enguany 926.571 visites als seus centres patrimonials, cosa que significa un lleuger augment respecte l'any 2015, de poc més d'un 1%. A aquesta xifra cal afegir les 399.719 persones que van visitar el Temple d'August i l'espai museïtzat de Santa Caterina, que es computen a part, i que respecte l'any passat han registrat globalment un augment del 5,35%.

Les exposicions temporals han rebut un total de 101.264 visitants i les activitats programades pel Museu han aplegat 55.441 usuaris en total, 38.402 dels quals corresponen a públic escolar i 17.039 a públic general i especialitzat.

Aquests resultats han estat possibles gràcies a la col·laboració que ha tingut el Museu amb diferents institucions i agents de l'àmbit públic i privat, a l'aprofundiment i l'articulació del discurs museístic del MUHBA que es posa de manifest en una gran diversitat de formats expositius i explicatius (espais museïtzats, exposicions, visites, guies d'història urbana, models d'espai virtual, concerts, publicacions, jornades i seminaris) i també a l'afermament del programa educatiu integrat, sobretot del **Patrimonia'm**.

Exposicions temporals i instal·lacions

Durant l'any 2016, 101.264 persones han visitat les exposicions temporals programades pel MUHBA. Aquestes exposicions han sigut les següents:

A la casa Padellàs es va inaugurar l'exposició **Primers pagesos/BCN. La gran innovació fa 7.500 anys**, que s'ha estès fins el 12 de febrer de 2017. La domesticació de plantes i d'animals és una innovació que es va produir al Pròxim Orient fa uns 12.000 anys i va arribar a l'Occident del Mediterrani en fa uns 7.500. En el VI mil·lenni abans de la nostra era grups d'humans que tenien l'agricultura i la ramaderia com a forma de subsistència es van instal·lar al pla de Barcelona. Foren els artífexs de la primera gran transformació d'aquest paisatge i constitueixen les primeres comunitats d'humans que de manera estable van ocupar i explotar el territori barceloní. Ha rebut un total de 58.382 visitants, dels quals 50.944 corresponen a l'any 2016.

A més, aquesta exposició s'ha relacionat amb activitats que tenen altres formats: les jornades **Els primers pagesos i el mar. Noves dades arqueològiques a Barcelona, Cadis i Marsella**, les visites comentades a l'exposició dels comissaris, els tallers-demostració de talla de sílex i la publicació del MUHBA llibrets de sala núm 24 **Primers pagesos/BCN, la gran innovació fa 7.500 anys i La prehistòria al pla de Barcelona. Documents per a una síntesi** (A.Gomez i M.Molist, eds.), a MUHBA Documents núm. 11, que finalment apareixerà en 2017.

La capella de Santa Àgata va continuar amb l'exhibició de la vídeo-instal·lació **La Barcelona deportada. 70 anys de l'alliberament dels camps nazis**, inaugurada l'any anterior. Ha estat realitzada amb la participació de l'Amical de Mauthausen i dona compte dels barcelonins de naixement o d'adopció que van ser deportats als camps de concentració i extermini nazis. Alguns dels supervivents van tenir un paper destacat en l'organització a Barcelona de la resistència antifranquista.

A més, la capella de Santa Àgata també ha acollit **La casa Gralla. El periple d'un monument**, exposició sobre un dels millors exemples del poder representatiu i social del patrimoni arquitectònic de Barcelona. La casa Gralla, al carrer de la Portaferriça, va ser una de les cases més admirades per la rica ornamentació escultòrica de façana que embellia la seva façana des del segle XVI. Tot i que el 1856 va ser enderrocada per obrir el carrer del Duc de la Victòria, la casa Gralla va ser font de record i inspiració per a l'arquitectura historicista fins al modernisme i les apostes per a recuperar-ne elements i reconstruir-la han arribat fins a temps recents.

Finalment, s'ha presentat a la capella l'exposició organitzada per l'IEMED amb el títol de **Ramon Lull i l'encontre entre cultures**, un recorregut per la vida i l'obra del pensador mallorquí on es destaca el diàleg que va mantenir amb el món musulmà. Il·lustracions, textos i audiovisuals interactius conformen la mostra.

L'espai MUHBA Oliva Artés va començar l'any amb la continuació de l'exposició **Interrogar l'Eix de Pere IV**, inaugurada l'any anterior. És una mostra dedicada a l'estudi i la reflexió d'aquesta artèria urbana, organitzada en col·laboració amb l'Arxiu de Poblenou, l'Associació de Veïns i Veïnes de Poblenou, el Màster d'Intervenció en el Patrimoni i el Paisatge (MUHBA/UAB), el projecte europeu EMUVE i la Taula Eix Pere IV.

A MUHBA Oliva Artés es va oferir també l'exposició **La reactivació de Can Ricart, ideacions** que mostra les propostes de joves investigadors arquitectes dirigits per Federico Wulff (Welsh School of Architecture / Ysgol Ensaernïaeth Cymru, Universitat de Cardiff) de rehabilitació i nous usos per a Can Ricart, dins el marc d'una reflexió més general de rehabilitació i reconversió d'antigues àrees fabrils i de paisatges industrials. S'ha portat a terme amb la col·laboració del Projecte EMUVE (Euro Mediterranean Urban Voids Ecology) i amb finançament de la Comissió Europea (Beques Marie Curie).

Al mateix recinte s'ha celebrat l'exposició **Patrimoni industrial de Flandes, 1975-2015** que retrata com aquest territori és un bon exemple de polítiques de conservació i protecció dels monuments i paisatges urbans i, singularment, del patrimoni industrial. L'exposició mostra els resultats aconseguits des de 1975 en aquest camp. Amb la col·laboració de l'Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya.

D'altra banda, cal esmentar que la vídeo-instal·lació produïda pel MUHBA **Perifèries 2009-2012**, amb fotografies d'Anna Oswald i inaugurada al 2015 a la capella de santa Àgata, va ser exhibida de nou al 2016 al Centre Cívic de Trinitat Vella.

Acabat el període d'exhibició al saló del Tinell de l'exposició **Hagadàs Barcelona. L'esplendor jueva del gòtic**, s'ha penjat a la web del MUHBA una visita virtual a l'exposició, feta a partir de fotografies d'alta definició en 360, que restitueixen l'espai i permeten la circulació pels espais tot reproduint de forma virtual la visita a l'exposició, amb accés a totes les imatges, peces, textos, gràfics i audiovisuals.

Col·laboració MUHBA - B:SM

La col·laboració iniciada l'any 2013 s'ha prorrogat i ha tingut com a conseqüència la realització de diferents iniciatives en aquest 2016 passat. Al llarg de l'any, el MUHBA ha continuat portant a terme totes les visites escolars guiades que es fan a la zona monumental del Park Güell, les quals han seguit 9.335 alumnes, en 439 grups guiats de diferents nivells educatius i en diferents llengües.

A la Casa del Guarda, seu del MUHBA al Park Güell, s'ha desenvolupat una **programació específica de proximitat**, integrada pels itineraris guiats següents: **Barcelona 1902. La urbanització de la muntanya pelada, La conquesta dels Turons** i l'itinerari titulat **La primera balconada de Barcelona. La ciutat vista des dels Tres turons**.

També s'han dut a terme dues sèries de conferències anomenades **Vespres al Park Güell**, que han complementat els concerts organitzats els divendres del mes de juliol als Jardins d'Àustria del Park Güell i dedicats a la música modernista.

Finalment, el nou itinerari creat l'any 2015, **Gràcia 1900. L'aparador burgès d'un barri obrer**, s'ha programat durant l'any de manera gratuïta per als veïns i veïnes, així com també una visita comentada al mes al Park. Aquestes activitats s'inclouen al conveni que té signat el MUHBA amb B:SM.

Visites i itineraris urbans

Els itineraris per la ciutat i les visites guiades als centres patrimonials del MUHBA són uns dels formats més usuals de les activitats del MUHBA i com cada any se n'ha programat de temàtiques i cronologia diversa. Concretament s'han organitzat 31 itineraris i 24 visites guiades diferents al llarg de l'any i que han estat seguides per 12.366 persones.

Destaquen, com a novetat d'enguany, l'itinerari **Del Poblenou al Besòs. La transformació de Barcelona (1968-2004)**, l'itinerari **Barcelona, ciutat romànica**, la ruta **Itinerari vital de Verdaguier: de Folgueroles a Vallvidrera**, les diferents modalitats de **visites comentades a la museografia renovada de Vil·la Joana**, les **visites comentades per part dels comissaris a les exposicions temporals** (Casa Gralla, Primers pagesos, Ramon Llull) i la **demostració de talla de sílex** en el marc de l'exposició Primers pagesos / BCN.

Menció a part mereix la nova iniciativa anomenada **This is Barcelona / Benvinguts a la ciutat**, un programa en diferents idiomes de coneixement de la ciutat adreçat a persones refugiades, nouvinguts i a disposició de les institucions d'acollida. S'articula en una sessió d'acollida al museu, on es fa una introducció breu sobre la ciutat, seguida d'un itinerari per sis places de la ciutat que n'expliquen alguns dels seus aspectes principals (la plaça política, la religiosa, l'econòmica, la representativa i monumental, la ròtula comunicativa) i contribueix també a aproximar-se al creixement i història de Barcelona.

D'altra banda, com ja és habitual, diversos centres del MUHBA han format part de l'esdeveniment anual **48h Open House Barcelona**, amb visites comentades a les Domus Avinyó i Sant Honorat, a la sala de calderes de la Fabra i Coats, a la fàbrica Oliva Artés i al Refugi 307.

Pel que fa a visites adaptades a col·lectius amb diversitat funcional o necessitats especials, el MUHBA ha format part d'un projecte pilot anomenat **Museu, diversitat funcional**

i comunitat que ha sigut fruit de la col·laboració de l'ICUB amb l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat i que està format per 4 museus municipals (MUHBA. Museu del Disseny, Museu Etnològic i Museu de Cultures del Món). La seva finalitat consisteix en promoure l'hàbit de visitar museus entre els col·lectius amb diversitat funcional, conèixer les necessitats d'aquests grups i dissenyar projectes i visites ad hoc per tal de millorar el servei i l'accessibilitat al patrimoni cultural dels museus implicats. En aquest marc s'ha programat una visita – itinerari a la ciutat romana de Barcino que ha estat seguida per persones del Taller Sant Jordi (discapacitat intel·lectual), del col·lectiu Saraü (de salut mental) i de la residència Vigatans (discapacitat física), totes tres entitats del districte de Ciutat Vella.

A destacar també una nova edició del programa d'activitats **Estimul'Art**, realitzat en col·laboració amb el Museu Frederic Marès i la Fundació ACE-Institut Català de Neurociències Aplicades, i adreçat de manera especial i particularitzada a persones que tenen malalties neurodegeneratives, com les que pateixen Alzheimer. S'han programat dues visites adaptades a MUHBA Plaça del Rei i dues al Museu Marès.

Enguany també s'ha participat en el cicle de conferències **Memòria medieval als museus de Barcelona**, juntament amb diferents museus i institucions de la ciutat.

Finalment, gràcies als estudiants en pràctiques i al voluntariat, ha estat possible de mantenir un programa de visites a la **Porta de Mari les termes de Barcino** i reforçar l'atenció al visitant en l'espai **MUHBA Santa Caterina** i al **Temple d'August**.

Projecte educatiu

La proposta educativa del museu, en totes les seves propostes i projectes, ha arribat a un total de 47.737 alumnes (38.402 alumnes al conjunt del MUHBA, més 9.335 alumnes que específicament han fet la visita comentada del MUHBA al Park Güell).

El projecte educatiu del MUHBA s'estructura en dues grans àrees d'activitat: per una banda sota el títol d'**Interrogar Barcelona** s'articulen 47 activitats adreçades a les escoles (itineraris, visites comentades, tallers), des de l'educació infantil fins al batxillerat, que intenten donar resposta a 38 grans qüestions que relacionen els diferents espais patrimonials del Museu, l'espai urbà i la trajectòria històrica de Barcelona.

D'altra banda, el **Projecte educatiu integrat** del MUHBA arreplega els programes específics de treball conjunt entre el museu i diversos agents de la comunitat educativa per tal de construir de forma cooperativa una estratègia d'apropiació de la ciutat i del seu patrimoni per part dels alumnes. Hi destaca el projecte **Patrimonia'm**, amb més de 10 anys de continuïtat, que promou el treball cooperatiu entre les escoles i el MUHBA. Durant el curs 2015-2016 hi han participat 19 centres escolars de Barcelona, el mateix nombre de centres escolars pel curs 2016-2017, amb més de 700 nens i nenes de 10 a 15 anys cada curs.

Com a novetat d'aquest curs s'organitza el crèdit de síntesi **Viatge per Barcelona**, en versió pilot, adreçat a l'alumnat d'ESO. Aquest projecte té per objectiu fer conèixer i interpretar diverses realitats urbanes a partir d'una metodologia d'observació i anàlisi que es desenvolupa en itineraris autoguiats. Destaca també el projecte d'aprenentatge Servei anomenat **Ciceró BCN**, adreçat a 3r d'ESO, amb la finalitat de desenvolupar les capacitats de l'alumnat per poder fer de guies d'espais patrimonials de la ciutat.

El **Casal d'Estiu del MUHBA**, titulat enguany **Llegim la ciutat**, és una altra iniciativa educativa, en aquest cas adreçada a les famílies, que el museu organitza des de fa sis anys i compta amb l'homologació de l'Ajuntament de Barcelona. Té per objectiu apropar el patrimoni de la ciutat a nens i nenes d'entre 8 a 12 anys durant dues setmanes del mes de juliol, de matí i tarda, amb visites, itineraris, tallers, i combinació d'activitats lúdiques i d'aprenentatge. Al 2016, 39 nens i nenes han participat del casal del MUHBA.

Finalment, i adreçat a mestres i professors, s'ha organitzat el curs **La Guerra Civil a Barcelona a través de les fonts històriques**, reconegut pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat, (10 sessions i un treball final, 30 hores en total), orientat al professorat interessat a conèixer el paper de les fonts en la construcció del relat sobre la trajectòria històrica de Barcelona.

Col·leccions: Increment de la difusió i del número de peces exposades

Al llarg de l'any 2016, s'ha portat a terme una feina transversal entre els diversos departaments i direccions del Museu i s'han fet esforços per consolidar i posar en valor el patrimoni arquitectònic i arqueològic de la ciutat. Tot això ha permès incrementar la difusió de la col·lecció del museu i de la quantitat d'objectes exposats, tant als diferents espais patrimonials del MUHBA, com també a d'altres exposicions a centres dependents l'ICUB, com el Museu de les Cultures del Món, el Museu del Disseny, el Castell de Montjuïc i El Born CCM (on s'han exposat més de 2.000 objectes).

A destacar, per l'impacte ciutadà que ha tingut (i perquè d'alguna manera ha contribuït a posar en valor els objectes relacionats amb simbologia franquista conservats al MUHBA), la cessió en préstec de l'estàtua de la Victòria, de Frederic Marès, per a l'exposició **Franco, Victòria, República. Impunitat i espai urbà**, presentada a El Born CCM. El préstec es va cancel·lar anticipadament per decisió municipal quan l'estàtua de Franco, que s'exposava al carrer juntament amb la Victòria, va ser tombada i va resultar malmesa. Així mateix cal esmentar la presentació de la bandera de santa Eulàlia al Saló de Cent durant l'acte institucional per la Diada Nacional.

D'altra banda cal fer esment a la incorporació de 97 noves peces per a la nova exposició permanent de MUHBA Vil·la Joana i la presentació de 449 peces prehistòriques, la majoria pròpies, a l'exposició temporal Primers Pagesos BCN. El total d'objectes propis mostrats durant l'any en espais d'exposició permanent propis del MUHBA és de 1095.

Quant a les peticions de préstec de peces de fons del Museu per a exposicions temporals realitzades per altres institucions, es poden esmentar **Catifes de ciment. El món de la rajola hidràulica**, (organitzada per la Diputació de Barcelona i presentada en itinerància en diversos llocs); **La fi es el principi** (organitzada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya, en itinerància); **Modernisme, Art, tallers, indústria** (organitzada per la Fundació Catalunya La Pedrera, iniciada el 2015); **T'estimo. Una història de l'amor i el matrimoni** (organitzada pel Museu d'Història de Catalunya, iniciada el 2015) i l'exposició **Ramon Casas: la modernitat anhelada (Fundació "la Caixa" i Consorci de Patrimoni de Sitges)**, exposició central de l'any dedicat a l'artista Ramon Casas.

L'Arxiu Arqueològic ha continuat amb la seva activitat com a espai de tractament de materials arqueològics. S'han comptabilitzat 1.401 usuaris de l'Arxiu Arqueològic, entre professionals i empreses, i 154 visites (779 persones) al Centre de Col·leccions. **Segueix creixent el nombre de consultes** per correu electrònic relatives a les col·leccions del museu (i a altres aspectes de la història de Barcelona) que ja es detectava en anys anteriors. S'han atès un total de 143 consultes entrades per aquesta via. **Cada vegada és més significatiu el nombre de consultes que arriben de l'estranger.** El total de consultes relatives a les col·leccions que s'ha atès és de 719. No és una dada menor. Aquesta atenció a consultes externes i internes és una activitat que cada vegada requereix més temps de dedicació per part del personal del Departament.

La base de dades MuseumPlus de l'Arxiu Arqueològic recull a finals de l'any 2016 un total de 10.394 Unitats d'emmagatzematge, que corresponen a 277 intervencions arqueològiques. Durant l'any s'ha donat entrada a 472 noves unitats d'emmagatzematge, corresponents a 46 intervencions a tot el territori de Barcelona. El nombre d'unitats d'emmagatzemament registrades a MuseumPlus durant l'any ha estat de 932, corresponents a 27 intervencions.

Col·lecció inventariada i donacions

El nombre total de números de registre assignats pel Museu a finals del 2016 és de 42.816. Paral·lelament, el total de números de registre MVB assignats a final d'any és de 1.366. El nombre de nous números de registre MHCB assignats durant l'any 2016 ha estat de 641, i el nombre de nous registres MVB assignats durant l'any 2016 ha estat de 9.

Aquest any, un bon nombre de donacions de particulars s'han fet efectives, entre les quals es poden remarcar les següents: objectes escultòrics oferts pel Sr Josep Lluís Cots; una col·lecció d'emblemes d'Auxilio Social i altres objectes donats per la Sra. Maria Vinyeta Dagas; uns objectes donats pel Sr. Antoni Gelonch Vilaregut (Carta de professió monàstica de Sor Francesca de Vilana, àlbum de discos, entrades Jocs Olímpics Barcelona 1992); uns objectes relacionats amb l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona donats per les germanes Rucabado Verdaguer; una ampliadora fotogràfica donada per la Sra. Margarita Fàbregas. A més, entre els objectes incorporats enguany a les col·leccions del MUHBA, convé destacar dos bitllets de 500 pessetes amb l'efígie de Jacint Verdaguer que s'incorporen a l'exposició permanent de MUHBA Vil·la Joana.

Entre les peces incorporades procedents d'altres dependències municipals cal remarcar un bust de Joan Carles I retirat del Saló de Plens de l'Ajuntament l'any 2015 i altres objectes cedits pel Departament de Patrimoni Arquitectònic Històric i Artístic d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat; i una dovella de l'arc d'entrada d'una fàbrica d'indianes del Poblenou cedida per l'Arxiu del Districte de Sant Martí.

A destacar també que durant l'any s'han donat d'alta diversos objectes recol·lectats o localitzats sense numero d'inventari tant al Centre de Col·leccions com a les oficines de Baixada de la Llibreteria. Es manté un flux regular d'ofertaments de donació. Entre els rebuts durant l'any i pendants de formalitzar es poden esmentar els d'una part dels fons de l'antic museu del calçat de la plaça Sant Felip Neri, material didàctic i documentació de les escoles Vilajoana o una col·lecció d'eines de fuster procedents de l'obrador de l'últim fuster artesà del Poblenou.

La principal font de creixement de la col·lecció del MUHBA segueix essent el material arqueològic seleccionat per la seva rellevància entre els fons ingressats a l'Arxiu Arqueològic. Entre els nous registres de procedència arqueològica donats d'alta durant l'any s'han de destacar el **vaixell medieval Barceloneta** (que es preveu incorporar l'any 2018 a l'exposició permanent de MUHBA Plaça del Rei) i les peces prehistòriques presentades a l'exposició Primers pagesos BCN. El departament segueix treballant per fer créixer la col·lecció contemporània del Museu, cercant oportunitats i maneres de propiciar donacions significatives.

D'altra banda, s'ha treballat per renovar l'apartat de col·leccions del web del Museu i per avançar en la seva consulta en línia. Al llarg de l'any s'han creat 2.138 noves fitxes del MuseumPlus, comptant amb les dels fons MHC i MVB, i s'han eliminat 1.948 duplicades.

Conservació i restauració

En aquest any 2016 s'han completat **137 tractaments** de la col·lecció del MUHBA, principalment: objectes prehistòrics presentats a l'exposició Primers Pagesos BCN (96 objectes) i objectes incorporats a la nova exposició permanent de MUHBA Vil·la Joana (33 objectes).

Per una altra part, s'han mantingut els diversos programes de conservació preventiva dels espais museïtzats del MUHBA i de revisió dels fons que hi són exposats. A destacar la finalització de la revisió completa de la Galeria de catalans il·lustres i la revisió dels objectes en vitrina exposats a Plaça del Rei (comportant l'obertura de totes les vitrines). També s'ha tingut cura de la conservació preventiva de les exposicions organitzades pel MUHBA destacant els reptes que han suposat l'obertura de MUHBA Vil·la Joana i l'exposició Primers Pagesos BCN.

Patrimoni musical, literari i gastronòmic

La línia del Museu de **patrimonis musicals** ha continuat generant un bon nombre d'activitats el 2016.

Es va presentar el llibre *El món dels oients* de Tess Knighton, fruit de la recerca feta amb la col·laboració del CSIC. Amb motiu de la inauguració de l'exposició Ramon Llull i l'encontre entre cultures, a la capella de Santa Àgata, al Saló del Tinell va tenir lloc el concert: **Ramon Llull. L'últim pelegrinatge** a càrrec de la **Capella de Ministrers**. Dins els actes relacionats amb l'exposició de la capella i en connexió amb l'Any Llull al Saló del Tinell es va fer el concert: **L'Art a càrrec de Manuel Camp Quartet** i Joan Crosas, rapsoda. Al MUHBA Refugi 307, en la programació d'estiu s'ha ofert el concert: **Música en temps de guerra**, a càrrec d'Oriol Romaní i Federico Mazzanti.

Aquest any s'ha continuat amb la realització del programa **Vespres musicals al Park Güell**, una sèrie de quatre concerts que han tingut lloc els divendres del mes de juliol. En aquest cicle cantants i músics han interpretat obres musicals del Modernisme. Han participat: Trío Nuages, Nexus piano dúo, Trío Fortuny, i Josep Colomé, i David Apellàiz.

El MUHBA Vil·la Joana va reobrir les portes després de dos anys de reformes i en l'Homenatge a J. Verdguer **Roger Mas** va interpretar obres pròpies i de Verdguer. En la

programació d'estiu a Vil·la Joana s'ha presentat **Somniant l'Atlàntida** a càrrec de Sílvia Bel, veu, Juan Manuel Galeas, cantaor i José Santiago, guitarra. Amb la col·laboració del Districte de Sarrià-Sant Gervasi i a la tardor s'ha programat novament, però aquesta vegada a Vil·la Joana, l'espectacle literari **Paraules i sons. Itinerari literari per a Barcelona del XIX i XX** a càrrec de Gemma Sangerman i Oriol Romani.

En motiu de l'Any Granados, el dia de santa Cecília, la patrona de la Música, es va oferir una conferència: **Enric Granados, un senyor de Barcelona** a càrrec de Jorge de Pèrsia i un concert, **Homenatge a Enric Granados**, a càrrec de Marta Zabaleta, pianista i directora de l'Acadèmia Granados-Marshall.

La línia del Museu de **patrimonis literaris** ha pogut programar ja a MUHBA Vil·la Joana, la Casa Verdaguer de Literatura de Vil·la Joana, on a més d'espectacles poètico-musicals, recollits en l'apartat de música s'ha celebrat el **Simposi internacional Weltliteratur i literatura comparada** i el **VII Seminari Literatura i ciutat. El camp literari a Barcelona, 1924-1975**. També hi tenen seu els cursos: Camp literari i camp intel·lectual a Barcelona (1890-1931) i Història intel·lectual d'un segle curt Europa 1914-1989).

La línia dels **patrimonis gastronòmics** ha continuat amb la comercialització i venda dels **productes d'època medieval i moderna** recuperats amb la col·laboració de la Universitat de Barcelona (Grup Taedium), la Fundació Alícia i Sosa Ingredient.

Recerca i formació

Amb el mateix patró establert en anys anteriors, el Museu ha continuat nodrint, en col·laboració amb altres centres acadèmics de la ciutat i internacionals, les línies de recerca que nodreixen el seu programa en diferents formats. Cal destacar, en aquest sentit, tant l'èxit de les fórmules pràctiques de cooperació, en que cada institució hi aporta la seva part, com les dificultats per aconseguir establir convenis, per la seva difícil tramitació. Cal destacar entre les línies de recerques culminades les que han nodrit tant el projecte Vil·la Joana com l'exposició dels Primers pagesos.

La programació pública del Centre de Recerca i Debat (CRED) del MUHBA s'encarrega de recopilar i donar a conèixer aquelles recerques i estudis existents que, des d'una perspectiva històrica, fan referència al patrimoni de Barcelona. El Centre de Recerca i Debat treballa per fomentar i donar suport a la recerca produïda dins i fóra del museu així com per promoure activitats i manifestacions culturals que el facin rendible socialment i cultural. En col·laboració amb l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, les universitats i altres institucions relacionades amb la recerca, el CRED organitza punts de trobada per a totes aquelles persones interessades en la història de Barcelona i el seu patrimoni.

Al llarg de l'any 2016 s'han celebrat 21 **Diàlegs d'Història Urbana i Patrimoni**, que ja és un format clàssic i estable de la programació dels dilluns Museu, i un cicle de conferències coordinat per Oliver Hochadel (CSIC) i Agustí Nieto-Galan (UAB), que amb el títol de **La ciutat dels prodigis científics (1888-1929)** va agrupar en cinc sessions dobles deu conferències dedicades a la innovació i la difusió de la ciència a la ciutat entre les dues exposicions.

S'han organitzat dues jornades: **Ramon Llull i Barcelona**, una jornada relacionada amb l'exposició homònima, on s'estudia la relació entre la figura històrica, la influència del seu pensament i la ciutat; **L'esquerra al sud d'Europa durant els anys setanta** s'ha centrat en

l'anàlisi i la interpretació de les dinàmiques i els canvis històrics (socials, culturals, econòmics i polítics) que es van produir a les societats del sud d'Europa els anys setanta. Així mateix, s'ha fet un simposi internacional, **Weltliteratur i literatura comparada. Perspectiva des d'Europa**, on, des de la perspectiva de la literatura catalana i la ciutat de Barcelona, s'ha estudiat la dimensió europea de la *Weltliteratur*, i un cicle de conferències, **Els gremis de Barcelona**, on s'ha examinat com els gremis han modelat la xarxa social de les ciutats europees durant molts segles.

S'han realitzat un total de sis seminaris: **La construcció de la Carta Històrica de Barcelona**, que donava compte de la formalització d'un nou instrument de consulta general per a la història de Barcelona que permet recobrir, amb múltiples capes per conceptes, des de Barcino fins a la ciutat de la fi del segle XX. A MUHBA Oliva Artés han tingut els seminaris taller de la sèrie "Patrimonis urbans emergents", iniciada l'any anterior, dedicats a **Can Ricart i altres espais patrimonials de l'eix Pere IV**, dedicat a debatre el potencial dels grans recintes fabrils a partir de l'exposició del mateix tema, i a **Nodes del carrer Pere IV**, que ha estudiat com aquest carrer s'ha revelat com un element urbà de primer ordre, amb un gran potencial estructurador del territori en el seu recorregut entre la Ciutadella i la rambla de Prim, i ha s'ha servit de nous format de treball. Els altres tres seminaris han estat els dedicats a **Les lluites per la imatge de la ciutat**, que abordava un recorregut històric, visual i urbanístic per a la producció i difusió d'una iconografia fotogràfica de Barcelona; a **La casa Gralla, del Renaixement al neorenaixement a Barcelona** ha estudiat l'arribada de l'estil renaixentista a Barcelona i el cas de la casa Gralla, així com la seva trajectòria després de l'enderroc, el 1856, les seves evocacions en edificis posteriors o els intents de reconstruir-la; i a **El camp literari a Barcelona, 1924-1975**, que ha analitzat el món editorial en català a Barcelona entre els anys 1924 i 1975.

Pel que fa als estudis de postgrau, s'ha continuat amb la realització del **postgrau Relats Urbans: Teoria i Pràctica de l'Itinerari Històric**, realitzat amb l'Institut del Teatre, que està orientat a la formació d'experts en la ideació i la interpretació d'itineraris històrics urbans a partir del desenvolupament d'un mètode per construir punts de vista originals sobre la ciutat i expressar-los d'una manera eficaç. També s'ha realitzat el **postgrau Intervenció i gestió del paisatge per a la dinamització del patrimoni**, organitzat juntament amb el departament de Geografia de la UAB i el **màster Barcelona-Europa. Literatura i història comparada dels intel·lectuals**, organitzats pel MUHBA i la UB.

Publicacions

Al llarg del 2016, a més del **MUHBA Butlletí número 32**, que efectua un recorregut per tot l'any, s'han editat i presentat sis publicacions noves, com a resultat de la tasca de recerca i la programació pública del Museu.

Dins de la col·lecció "Pòsits" s'ha publicat el llibre ***Proveir Barcelona. El municipi i l'alimentació a la ciutat, 1329-1930***, que culmina diversos anys de recerca, en un projecte compartit amb l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, en la línia de mostrar com a eix vertebrador de la trajectòria de la ciutat una competència municipal bàsica al llarg dels segles, tant per a la cura dels seus habitatns –proveir la ciutat- com per a la subsistència de la institució municipal mateixa, amb el cobrament d'impostos.

Han aparegut dos nous llibrets de la sèrie "Llibrets de Sala", ***La casa gralla. El periple d'un monument***, corresponent a l'exposició del mateix nom sobre l'art del renaixement i la seva trajectòria contemporània que exemplifica el tractament patrimonial des del segle XIX de

la Casa Gralla, i **Primers pagesos BCN. La gran innovació fa 7.500 anys**, dedicat a l'exposició a la Casa Padellàs i que ha tingut un gran èxit per la claredat de la síntesi efectuada; s'ha publicat en català, castellà i anglès).

Dins la col·lecció "Textures" s'ha editat **Els sons de Barcelona a l'edat moderna**, en la línia de recerca sobre patrimonis musicals del Muhba, en col·laboració amb Tess Knighton i el CSIC i amb el suport financer d'una beca Marie Curie.

També ha sortit la "Guia d'història urbana" **Indians BCN, 1835-1888**, publicada després de llargs assajos del recorregut i centrada en l'impacte en els actuals districtes de Ciutat Vella i Eixample de les inversions colonials a les dècades centrals del segle XIX.

Finalment, i com cada any, cal esmentar la presentació del dotzè volum de la revista **Quarhis. Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona**, que en aquesta ocasió contenia un dossier sobre les tècniques constructives a la Tarraconense durant l'antiguitat tardana.

MUHBA (Museu d'Història de Barcelona)

Abril 2017